

2. Радченко М., Прожого І., Профілактика професійного вигорання викладачів в умовах змішаного навчання. *Науковий вісник Ужгородського університету*. Серія: «Педагогіка. Соціальна робота». 2025. №1(54). С.162–166.
3. Сидоренко Ж., Шевчук Т. Професійне вигорання педагогів в умовах дистанційного навчання. *Вісник Донецького національного університету імені Василя Стуса*. Серія Психологічні науки. 2023. №1(2). С. 72-79.
4. Ситнік С. Особистісні детермінанти емоційного вигорання педагогів. *Науково-практичний журнал «Наука і освіта»* (м. Одеса). 2024. №1. С. 81-88.
5. Нова Українська Школа. Про реформу «профільної» та що відбувається на місцях: відкласти або скасувати не вдасться : вебсайт. URL: <https://nus.org.ua/2026/02/17/pro-reformu-profilnoyi-ta-shho-vidbuvayetsya-na-mist-syakh-vidklasty-abo-skasuvaty-ne-vdastsya/>
6. Maslach, C., Jackson, S. The measurement of experienced burnout. *Journal of Occupational Behaviour*. 1981. N 2. P. 99–113.
7. Буковинський державний медичний університет. Сила позитивного мислення : вебсайт. URL: https://www.bsmu.edu.ua/blog/trening-rozvytku-pozytyvnogo-myslennya/?nocache=1771728588&jet_blog_ajax=1
8. Урок. Освіта.UA. Психотехнічні вправи : вебсайт. URL: <https://osvita.ua/school/method/psychology/2672/>

Marina Litvinova

*methodologist at the Center for Practical Psychology and Social Work,
teacher of the Department of Psychology, Social Work and Inclusive Education,
Odessa Regional Academy of In-Service Education
Odessa, Ukraine*

PREVENTION OF PROFESSIONAL BURNOUT OF TEACHERS IN THE CONDITIONS OF MODERN CHANGES IN THE EDUCATIONAL SYSTEM OF UKRAINE

Key words: professional burnout, modern changes, specialized secondary education, prevention.

Лукіна Тетяна Олександрівна,

*доктор наук з державного управління, професор,
головний науковий співробітник відділу моніторингу та оцінювання якості
загальної середньої освіти
Інституту педагогіки Національної академії педагогічних наук України,
м. Київ, Україна*

<https://orcid.org/0000-0002-3802-6666>

<https://scholar.google.com.ua/citations?user=LvNT298AAAAJ&hl=ua>

КУЛЬТУРА ВИКОРИСТАННЯ ДАНИХ МОНІТОРИНГІВ ЯКОСТІ ОСВІТИ У ПРОФЕСІЙНОМУ РОЗВИТКУ ВЧИТЕЛЯ

Ключові слова: культура використання даних, моніторинг якості освіти, грамотність у роботі з даними, вчитель, професійний розвиток.

Професійний розвиток вчителя є безперервним, свідомим процесом набуття нових компетентностей, необхідних для удосконалення його педагогічної практики, самореалізації творчого потенціалу та успішної адаптації до роботи в умовах постійно змінюваного освітнього

середовища. На сучасному етапі розвитку освітніх систем актуальною стала проблема використання вчителем значних масивів статистичної інформації, а також даних численних досліджень, що проводяться у системі загальної середньої освіти, у тому числі у закладах освіти, та спрямованих на вимірювання й оцінювання різноманітних характеристик учасників освітнього процесу (навчальних досягнень, рівня сформованості професійної компетентності, ставлень до тих чи інших процесів, змін, реформ тощо) для удосконалення навчання та викладання, поліпшення умов організації освітнього середовища, підвищення ефективності прийняття управлінських рішень на різних рівнях функціонування освітньої системи. Центральне місце у цій проблемі, особливо в умовах цифровізації освіти, займає завдання розвитку в педагогів так званої культури роботи з даними (culture of data use). Ми розглядаємо культуру роботи з даними вчителя як складову його професійної компетентності, що полягає в усвідомленому, системному та заснованому на загальнолюдських цінностях і морально-етичних принципах використанні інформації (у тому числі й баз даних (big-data base), результатів моніторингових досліджень, даних статистики) для покращення освітнього процесу, прийняття обґрунтованих рішень та індивідуалізації навчання. Варто наголосити, що саме навички роботи з даними є тим ключовим чинником професійного розвитку вчителя [1], який підвищує його ефективність при визначенні стратегій розвитку навчання, що засновані на даних, а не на інтуїтивному рішенні чи досвіді практичної діяльності [4].

Культура роботи з даними передбачає сформованість у людини відповідної грамотності у роботі з даними (data literacy), тобто «здатності збирати, керувати, оцінювати та застосовувати дані критичним чином» [10]. У контексті професійної діяльності вчителя ця компетентність потребує розвитку «здатності збирати, аналізувати, інтерпретувати та використовувати дані з різних джерел для прийняття педагогічних рішень та вдосконалення навчання тих, хто навчається» [8].

Особливу увагу зарубіжних вчених привертають проблеми, що пов'язані з віднайденням таких моделей організації навчання вчителів навичкам роботи з даними (наставництво, коучинг, робота у професійних спільнотах та робочих групах, участь у дослідженнях тощо), які якнайкраще впливають на їх знання, навички і переконання та сприяють професійному зростанню [5; 9], а також оцінюванням впливу відповідних програм професійного розвитку педагогів на зміни в їхній практиці прийняття педагогічних рішень [7] та успішності учнів [11].

У наш час в Україні формується інституційна структура національної системи моніторингу якості освіти [2], а учні й педагоги беруть участь у міжнародних моніторингових дослідженнях якості освіти таких як PISA, TIMSS, PIRLS, порівняльних опитуваннях

вчителів і директорів шкіл TALIS, результати яких активно обговорюються науковою спільнотою та використовуються для розробки методичних рекомендацій щодо їх використання в освітньому процесі [3]. Водночас, дослідники наголошують на недостатності розвитку в учителів навичок роботи з результатами моніторингових досліджень (вміння читати та розуміти графічну інформацію, здійснювати інтерпретацію результатів статистичної обробки даних, застосовувати методи статистичної обробки даних емпіричних досліджень а ін.) [6], що негативно впливає на рівень сформованості культури роботи з даними, причому як в окремого вчителя, так і в закладі освіти в цілому.

Таким чином, культура роботи з даними вчителя не є статичним утворенням, вона має постійно удосконалюватися відповідно до нових освітніх викликів. Будучи складовою професійної компетентності вчителя, вона формується у процесі професійного розвитку та відображає рівень інтеграції даних у педагогічну діяльність.

Список використаних джерел

1. Лукіна Т. О. Проблеми якості післядипломної педагогічної освіти. Післядипломна освіта в Україні. 2008. Спецвипуск 1. С. 11–14. URL: <https://lib.iitta.gov.ua/id/eprint/4133/>
2. Лукіна Т. О. Становлення системи моніторингу освітньої галузі в Україні: проблеми та перспективи. Вересень. 2012. № 4. С. 13–23. URL: <https://lib.iitta.gov.ua/id/eprint/4049/>
3. Тестові технології оцінювання ключових і предметних компетентностей учнів основної і старшої школи : монографія / за ред. О. І. Ляшенка, Ю. О. Жука. Київ : Педагогічна думка, 2014. 200 с. URL: <https://lib.iitta.gov.ua/id/eprint/9410/>
4. Abrams L.M., Varier D., Mehdi T. The intersection of school context and teachers' data use practice: Implications for an integrated approach to capacity building. Studies in Educational Evaluation. 2021. Vol. 69. Article 100868. DOI: <https://doi.org/10.1016/j.stueduc.2020.100868>
5. Filderman M. J., Toste J. R., Didion L. F., Peng P. Data literacy training for K–12 teachers: A meta-analysis of the effects on teacher outcomes. Remedial and Special Education. 2021. Vol. 43, No. 5. P. 338–351. DOI: <https://doi.org/10.1177/07419325211054208>
6. Lee J. et al. Data literacy of principals in K-12 school contexts: A systematic review. Educational Research Review. 2024. Vol. 45. Article 100649. DOI: <https://doi.org/10.1016/j.edurev.2024.100649>
7. Mandinach E.B., Gummer E.S. Every teacher should succeed with data literacy. Phi Delta Kappan. 2016. Vol. 97, No. 8. P. 43–46. DOI: <https://doi.org/10.1177/003172171664701>
8. Mandinach E.B., Gummer E.S. What does it mean for teachers to be data literate: Laying out the skills, knowledge, and dispositions. Teaching and Teacher Education. 2016. Vol. 60. P. 366–376. DOI: <https://doi.org/10.1016/j.tate.2016.07.011>
9. Nisa A.Z., Kurniawati F. A systematic literature review of data-driven decision making: professional development program and its impact in enhancing teachers' efficacy. Jurnal Educatio. 2024. Vol. 10, No. 2. P. 241–250. DOI: <https://doi.org/10.29210/1202424879>
10. Ridsdale C. et al. Strategies and Best Practices for Data Literacy Education: Knowledge Synthesis Report. Halifax : Dalhousie University, 2015. 123 p. DOI: <https://doi.org/10.13140/RG.2.1.1922.5044>
11. Spiele S., Janssen J.J.H. M., Schildkamp K., Poortman C.L. The effect of teacher data use professional development interventions on student achievement: A meta-analysis and qualitative comparative analysis. Studies in Educational

Evaluation. 2025. Vol. 87. Article 101528. DOI:
<https://doi.org/10.1016/j.stueduc.2025.101528>

Tetyana Lukina

*Doctor of Science in Public Administration, Professor,
Chief Scientific Researcher of the Department of Monitoring and Quality
Evaluation of General Secondary Education,
Institute of Pedagogy of the National Academy of Educational Sciences of
Ukraine,
Kyiv, Ukraine*

A CULTURE OF USING EDUCATIONAL QUALITY MONITORING DATA IN TEACHER PROFESSIONAL DEVELOPMENT

Keywords: culture of data use, educational quality monitoring, data literacy, teacher, professional development.

Мацука Вікторія Миколаївна,

*кандидат економічних наук, доцент, доцент кафедри менеджменту та
фінансів Маріупольського державного університету,
м. Київ, Україна*

<https://orcid.org/0000-0002-0953-8769>
https://scholar.google.com.ua/citations?hl=ru&user=_2tgkk8AAAAJ

МЕНЕДЖМЕНТ ЯКОСТІ ОСВІТИ: ПОРІВНЯЛЬНИЙ АНАЛІЗ МІЖНАРОДНИХ МОДЕЛЕЙ

Ключові слова: менеджмент, якість, освіта, моделі, управління.

Менеджмент якості освіти в сучасних умовах набуває ключового значення у зв'язку з глобалізаційними процесами, цифровою трансформацією та зростанням конкуренції між освітніми системами. Якість освіти більше не розглядається виключно як відповідність стандартам, а трактується як комплексна характеристика, що включає результати навчання, рівень розвитку особистості, здатність до адаптації та задоволення потреб усіх учасників освітнього процесу. У цьому контексті особливої актуальності набуває порівняльний аналіз міжнародних моделей менеджменту якості освіти, який дозволяє виявити ефективні управлінські підходи та визначити можливості їх адаптації в Україні [1; 2].

Сучасне розуміння менеджменту якості освіти базується на принципах орієнтації на результати навчання, безперервного вдосконалення, прозорості, підзвітності та залучення всіх стейкхолдерів. Важливим чинником розвитку є інтеграція освітніх систем у глобальний простір, зокрема в межах Bologna Process, який сформував спільні підходи до забезпечення якості освіти в європейських країнах. У рамках цього процесу особлива увага приділяється